

ZPRAVODAJ

č.104

červen 2006

Vychází 4 x ročně

Ediční rada Zpravodaje: přátelé Soňa Neumannová (odp. redaktorka), Iva Apfelbecková (zástupce), František Ducháček, Věra Svobodová, Pavel Šulda a Dana Velebová

Kresby : přítelkyně Marie Tvrdková

Tisk : Zdeněk Misík

Internet: www.zahradkari.cz/hortiklub

OVOCNÉ STROMY V ZAHRADĚ

Jsme v Hortiklubu. Slovo hortus znamená v latině zahradu, park. Hortikultura je výraz pro celé zahradnictví, které je nyní už tvořeno souhrnem z mnoha zahradnických oborů. Každý z nich znamená docela rozsáhlou vědu a umění. Největší tradici a význam má ale stále určitě ovocnictví a zelinářství. Od nepaměti jde o nejzávažnější rostlinné společníky běžného obydlí člověka.

Až mě zaráží projevy přezíravosti k těmto oborům. Jsou to snad snahy po módnosti, nebo předvádění své finanční mohovitosti? Nebo předstírání "vyšší kulturnosti"? Já si myslím, že jde spíš o nemoudrou pohodlnost. Nevím. Jde však podle mne o hodně vážné zahradní téma. Na pomoc při rozebírání věci jsem si proto vzal i klasiky.

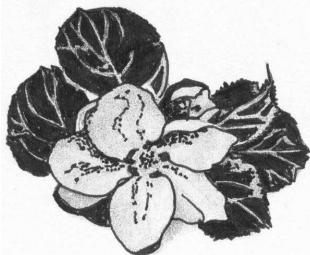
Velice si vážím spisovatele a novináře Karla Čapka. Ten ale také v "Zahradnickové roce" vynášá a vypočítává pouze všechny své květiny. Jen jednou větou tam pohrdá sadaři a košťálníky. V kytkách nechává dokonce přes zimu i svou milovanou fajfku. K veliké škodě lidstva však umírá už ve 48 letech věku a bez potomků. Večer býval vrcholně spokojený, když se přes den pořádně nadřel...

Jsem také jako on zarytý skalničkář. Ale užitkovou stránkou zahrady nepohrdám. A znám i další skalničkáře s podobným názorem. Třeba pan Šlégl v Děčíně nebo pan Škorpil v Brně. Oba mají snad nejkrásnější a nejzávažnější partie hajní květeny právě pod ovocnými stromy. My je tedy v alpinu nemáme. Stromové a keřové patro v něm tvoří sbírka okrasných dřevin. Ale je mi jasné, že taková *Magnolia cobus* ssp. *stellata* nadělá mnohem méně parády, než o pár metrů vedle stojící jabloň Rosana.

Stejně jako K. Čapek dělám zahradnickou práci co nejlíp, aby naše rostliny dobře prospívaly. Také mě zahradničení moc baví a snažím se toho co nejvíce umět. Je k tomu opravdu nutný veliký zájem, veliké úsilí. Ale už právě jen toto samotné má mimořádnou cenu. Podle Miroslava Horníčka znamená zájem a úsilí nejméně tolik, co sám kloudný výsledek.

Je notoricky známo, že naše zdraví nestojí na salámech ani kremrolích, nebo kafi. Spíš na něčem jiném, že ano. A také je fakt, že největšími spotřebiteli ovoce a zeleniny jsou zahrádkáři. Oni se ale při svém užitkovém zahradničení učí používat vedle citů také rozum. A to má určitě nejméně stejný význam, jako pořádná pestrá zahradní produkce a úcta k ní.

Já jsem ze souhrnu nabytých vědomostí a životních zkušeností nejen zastáncem naprosté rovnoprávnosti všech zahradnických oborů, ale za nejvýznamnější stále uznávám skutečně to ovocnictví a zelinářství. Nyní k nám přichází dost lidí ze Západu. Vidím, že mnozí z nich si také velice váží ovocných stromů. Zvláště pak rezistentních odrůd jabloní. Velmi oceňují to, že právě ovocné stromy jsou velkým zdrojem obživy pro ptactvo, včely, ježky, zvěř... Neviděl jsem u těch "boháčů"

zbožňování tújových plotů ani lhostejnost ke rzi hrušňové, jako je to u nás. Ještě, že aspoň v té hymně obdivujeme květ v sadu. Nechováme se střídmě. Bují požitkářství podle těch nejhorších vzorů.

Když se, se svou nikdy dohotovitelnou zahradou celý život mazlíme a pipláme, velmi nám záleží na pokračovateli. Z psychologické vědy se mimo jiné ví, že citový vztah k věci se tvoří už u malého človíčka. Snad hlavně v období 2 až 7 roků věku. Toho rozhodně nenadchneme, že pro něj máme i zdravý běžný žvanec. To je ostatně naše povinnost už ze zákona. Také ho neoslníme řečením o rodu *Gentiana*, či *Leontopodium*. Jistě ho ale chytíme za srdce hrstmi jahod, třešní, angreštu, rybízů, josty, malin, broskví, rynglů, meruněk, višní, švestek, ořechů. To je ale ono!!! Navrch k tomu nosíme ze sklepa od srpna do července mísy jablek v takové řadě krásných odrůd o tak různých chutích a vůních. A těch hrušek a štrůdlů ! Tohle se nikdy a nikde v žádném krámě koupit nedalo a nikdy nedá!

Navíc, když s vámi potomci celé dny pořádně pracují, s nadšením z práce i z jejich výsledků, nemusí už tak nutně skončit v neštěstí, když se při dospívání dostanou ve špatné společnosti na šikmou plochu. Třeba je jejich návyk na mravní hodnotu života vytrhne z hrozícího osudu, že dokáží najít životního společníka, kdy každý jeden bude zvyšovat výkon toho druhého. V souladu s životním pohledem na svět pana Vlastimila Brodského. A není osamocený. Dělán, dělán, všechny smutky zahání, dělán je lék. Vidíte pane Svěráku.

I naše zahrada, aby mě bavila, musí být krásná. Ovšem co to ale je krása zahrady? Podle pana profesora Marečka je krása zahrady až základní potřebou člověka. Avšak názory veřejnosti na krásu zahrady se velice mění a různí. Jednotný trvalý výklad snad být ani nemůže. Já si myslím, že krásná zahrada je ta, která má všechna tři vegetační patra. Výrazně odlišená, jako v přírodě. Jenže vybranější, v moudrém a úhledném ladu a skladu, se zdravými vzhlednými rostlinami a s pořádkem.

Protože je zahrada dílem člověka, je to i výtvar architektonický, měla by být základem jejího hodnocení také její jednoduchost a účelnost. Pro příklad: hruška porostlá na stěně domu v rakouských Alpách je krásná a účelná. Totéž provedení u Českých Budějovic už ale účelné není. Tam je účelné pěstovat na zdi révu.

Podle mínění nejvyšších průhonických autorit by mělo být v pořádné zahradě aspoň 50, lépe 100 druhů rostlin. I při podstatném podílu ovocných dřevin

ale ani to není zvláštní problém naplnit. Vedle celé řady méně vzrůstných druhů a kultivarů jehličnanů máme možnost použít zvláště velký soubor opadavých i neopadavých keřů s velmi širokou dobou kvetení, mnoho popínavých rostlin, růží, trvalek a cibulovin. Pokud se dáme do skalničkaření, přibudou hned celé řady stovek druhů. Ani požadavek na četnost sortimentu tedy nemusí být překážkou k pořádnému naplnění okrasné, hospodářské, zdravotní a výchovné funkce zahrady. Pokud máme povahu hloubavou, ještě botanizováním přidáme i radost z poznání. A nejde o tak mnoho metrů čtverečních. Zato duchovní úsilí to chce už opravdu pořádné!

Stromy považujeme vždycky za hlavní prvky zahrady. Svou dlouhověkostí spojují současnost s minulostí a přechází i za nás. To má značný myšlenkový význam. Velikostí mohou vytvářet příznivé klima, stínit a bránit větrům. Souměřitelný a také vyvážený obraz k velikosti domu lépe zastanou ovocné stromy, než cokoliv jiného. A ještě navíc ten historický návyk. Dřeviny ve velikosti keřů, ani naopak vzrůstné okrasné dřeviny lesního původu nenaplní účel doprovázení staveb zdaleka tak dobře. Ke všemu ještě pak je třeba zpravidla rychle rostoucí stromy kácet v naší pokročilejší dospělosti, jinak už dům není dominantou.

Za krásný ovocný strom považuji ten, co má přirozený, tedy většinou pyramidální tvar, má přirozenou velikost a texturu větví. Hrubě násilné usměrňování velikostí i tvarů se mi dost příčí. Pro kvalitu a velikost úrody je nutné mít také koruny přiměřeně přístupné slunci a větru. Hlavně u jaderovin. Jablka bez slunce nedosáhnou nikdy potřebného vybarvení, pro odrůdu typickou chuť a vůni. Bez větru a slunce jsou plody mnohem víc napadány strupovitostí atd.. Hlavní kosterní větve by měly mít vystoupavý směr vzrůstu kvůli příznivému proudění výživy a neměly by být rostlé v ostrých úhlech pro nebezpečí vylomení. Podle způsobu udržování či využití povrchu půdy je třeba mít přiměřeně vysoké kmeny. Výšky stromů a uspořádání korun by měly umožňovat také bezpečnou sklizeň. Úspěšné pěstování krásných ovocných stromů má hodně nároků na vědomosti, představivost a předvídavost zahradníka. Kochání nestačí. Chce to pořádně myslet, bedlivě je sledovat, včas citlivě kvalifikovaně usměrňovat a ošetřovat. Tedy náruživost i prozíravost zároveň. Umět Pomalu Vrtat Tvrdé Prkno, říká obrazně náš snad nejvýznamnější novinář Ferdinand Peroutka.

V téhle věci se já vrtám už půl století a pořád se učím. To jsem měl ještě výborné učitele ovocnictví. Zvláště u jabloní je u nás v posledních letech místy vidět řez, kdy na stromě zůstávají jen holé klacky přes 3 cm silné. Všechno ostatní jde každý rok dolů. Tito "ošetřovatelé" neví ani to, že pupen na jabloni plodí zpravidla až třetím rokem. Po několika letech bez úrody proto obvykle kácí. Mnoho lidí také neví, že jabloň potřebuje špičku. Vrchol korunní osy musí mít přirozené zakončení. U kotlovité koruny, kterou já vůbec neuznávám kvůli špatným světelným a hlavně vzdušným poměrům, musí mít nahoře nějaký ten chvosteček každé hlavní rameno. Tyto tzv. terminály brzdí hormonálním vlivem překotné bujení pod sebou, tzv. vlky, svíčky. Zvláště důležité je si to uvědomit při snaze o udržování nepřiměřeně malé výšky stromu, nebo při jeho příliš tvrdém

snížení či přeroubování. V obchodech se nyní s velkou reklamou prodává nářadí na tyčích ke stříhání ze země. Pokud neřízeme na větvvní kroužek a zbude "štulec", obráží u jádovin zvýšeným počtem vlků, u peckovin se rána nehojí, vzniká zpravidla klejotokové onemocnění a větev časem odumírá. U pilek nevíme, že rozvod zubů (šraňk) má mít 1,2 krát tloušťka listu. Špatně brousíme, nečistě řežeme, není dobré hojení ran. Zvláště jsem byl zaražený při praktickém obhlížení řezu metodou Pilar. Podle teorie má jít o "pilířky", z nichž se pěstuje na kosterních větvích ten tříletý obrost, aby byla dosažena také pravidelná plodnost. (Lze jí dosáhnout lépe hlubším řezem do obrostu druhého řádu v první polovině července. Vždycky jde ovšem ale o velkou rozdílnost u odrůd.) S estetikou stromů tento způsob pěstování ale vůbec neuvažuje. Při něm se zahrada zjara podobá asi dvoumetrovému víceřadí ze slabších telegrafních sloupů s několika málo větvíčkami a štulci. Pořádně se to ale hnojí, obrývá, stříká a na zimu už je tam temný souvislý les z kolmých silných prutů a někdy i trochu těch jablek. Nemají slunce, proto nemohou mít žádnou výraznou kvalitu. Jsou tedy veliká a čistá. Ale nic víc. Největší je tu ovšem ta sklizeň dřeva.

Myslím si, že než výše uvedené drsné projevy "péče" je lepší nechat snad jabloně téměř svému osudu. Podřadné ovoce pak kuchyňsky zpracovat, nebo dát zvířatům... Popsané "úlety" přisuzuji snahám o napodobování plantážového sadařství. Tam přece ale jde o prodejnost, produktivitu, finanční rentabilitu. Nejde tam o věkovitost stromů, o estetiku, o zdraví zahradníků. Já to nenapodobuji. Snažím se myslet vlastní hlavou. Jsem však docela rozhořčený, že tito lidé musí takhle decimovat zrovna "královské jablko". Že ty zvrhlosti také necvičí na královském ořešáku! Nebo aspoň na švestkách... Za kulturu Horti toto tedy také nepovažuji.

No ale. Proti gustu žádný dišputát, pravila B. Němcová. Tak si sami vyberte, co chcete. Z klasiků či modernistů. Stromy ještě tak důsledně předpisy nechrání.

/ Otakar Stupka /

KLUBOVÝ ŽIVOT

Poděkování

Po letošní dlouhé zimě byla výstava Narcis 2006 v Lysé n. Labem osvěžujícím zastavením pro všechny návštěvníky i vystavovatele. Hortiklub.se výstavy zúčastnil podruhé, naše expozice byla trochu jiná, ale neméně působivá než loni.

Díky výborné organizaci př. M. Tvrdkové, ing. Píchy, manželů Velebových, dostaly se zapůjčené exponáty a panely na své místo. Rovněž př. J. Melicharová v časovém harmonogramu přivezla samostatně své malé rozkvetlé bonsaje, které kontrastovaly se svěží zelení modřínů od př. Humla. Manželé Pečenkovi vystavovali pokojové květiny, z nichž největší obdiv získal Blahokeř /Clerodendron/, květina známá z pěstování z hlíz již od našich babi-

ček. V kombinaci s ostatními rostlinami, jako byl Lopatkovec /Spathyhyllum/, Užovník /Caladium/, voskovkami, fialkami, tmavými čtyřlístky, bylo vše krásné.

Dekoraci této expozice výrazně zvýšilo efektní narcisové aranžmá př. Heřmánkové, jakož i zapůjčené dřevěné sochy od M. Sýkory. Těm, kteří výstavu neviděli, připravila př. J. Melicharová, nadšená fotografka, mnoho zajímavých obrázků, které na společném setkání jistě promítne. Závěrem chceme poděkovat za práci všem zúčastněným členům na expozici i těm členům, kteří po celou dobu výstavy drželi službu.

/ za výbor Hortiklubu Helena Pavlíková/

SEKCE ARANŽOVÁNÍ

Plánované velikonoční aranžování se konalo 11.dubna 2006, jako vždy v zasedačce ČZS. Naše oblíbená lektorka Míša nám ze svých „krabicových“ zásob předváděla, jak lze rychle udělat parádu i z již dříve použitých materiálů a pouze je doplnit čerstvým květem nebo jiným aktuálním doplňkem. Zase jsme zapoměly na čas a tak uklízení bylo samý spěch.

Ani jsme se nestačily dohodnout na příštím tématu aranžování, které je plánované na úterý 27.října 2006 a další to již bude adventní a to v úterý 21.listopadu 2006.

I když termíny vypadají velmi vzdálené, čas utíká rychle a tak se těším na shledání opět v žižkovské zasedačce.

/ J. Heřmánková /

ZÁJEZDOVÁ SEKCE

Jarní vycházka do Průhonic

Ve středu 10.5.2006 byl krásný den – slunečno. Sraz u pokladny průhonického parku ukázal, že se nás sešla početná skupina i přesto, že vycházka nebyla uveřejněna ve Zpravodaji. Členové Hortiklubu se dokáží vzájemně rychle informovat. Naším průvodcem byl pracovník průhonického parku p.M. Hajman. Jeho fundovanost, nadšení a láska ke své práci nás překvapila.

Vlastní vycházka začala na nádvoří zámku, kde nám náš průvodce v kostce řekl o historii tvorby průhonického parku. Po sestupu ze schodů vpravo na nově očištěné skále po opravě omítky je nyní nejteplejší místo parku s teplomilnými bylinkami a fíkovníkem.

Přecházíme na hlavní alpinum a cestou se dozvídáme, že povodeň v r.2002 zaplavila celé okolí a nyní jsou zde nově opravené jezy, lávky a můstky. U pamětní desky hraběte Arnošta Emanuela Silvu-Tarouca nás opět překvapí 120 let stará hortenzie, porůstající skálu z jednoho místa. A již obdivujeme kvetoucí svahy alpina a jsme upozorňováni na různé rostliny. Některé tu chybí – byly ukradeny „dloubači“, čímž sbírky velmi trpí.

Podle cesty nás překvapují „kvetoucí“ dřívky (bílý, růžový, zelenavý) – květ není květ, ale listy, květ ještě v zárodku je uprostřed mezi nimi. Další nejstarší stromy a keře z r.1910 mě překvapují svou nenápadností a stářím.

Alpinum se nyní udržuje jako přírodní útvar. Oproti původnímu alpinu pana hraběte, který zde měl různé skalní stavby se závlahou a hlavně velkou skupinu pracovníků, jsou nyní na celou rozlohu alpina pouze 3 lidé. Náš průvodce je jedním z nich. Nastoupil zde původně na krátký čas a nyní zde již pracuje 5 let.

Ale dále k vycházce. Registruji a snažím si zapsat pro sebe různá seskupení rostlin, jak k sobě patří a líbí se mi. Bohužel píši formou „piš, jak slyš“, tedy pro čtenáře nepoužitelné. Kdo se však chystáte na vycházku do Průhonice (park má 40 km cest), vězte, že 3 týdenní interval návštěv vám dá vždy nový a nový zážitek.

Za jarní zážitky z Průhonice děkuji organizátorce vycházky př. Řehákové.

/ Ilona Kostečková /

ZÁJEZD „DĚČÍNSKO“ 13.5.2006

Krásné počasí druhého květnového týdne slibovalo, že i náš výlet na Děčínsko se vydaří po všech stránkách. A skutečně, i když déšť zahrozil v časném odpolední, právě když jsme procházeli komnaty renesančního zámku v Benešově nad Ploučnicí, původně sídla rodiny Salhausenů, nijak neohrozil hlavní program zájezdu, návštěvy zahrad.

Nejdříve jsme mohli žasnout nad množstvím konifer, pastelových azalek a rododendronů všech vzrůstných typů v pečlivě vedeném zahradnictví bratří Šestáků v Nebočadech u Děčina. A byly to nejen už zmiňované rostliny, ale i silné a zdravé sazenice zahradních borůvek, které mnohé zlákaly k nákupům. Všichni jsme s potěšením procházeli zahradnictvím, které bylo v terénních partiích citlivě uspořádaným arboretem, kde se vodní prvky, potůček či rybníček, spolu s nedalekým Labem skrytým v údolí staraly o příhodné mikroklima pro pěnišníky a azalky prosperující na osluněných svazích.

Další zastavení bylo určeno hlavně skalničkářům. Klub Primula pořádal již tradiční výstavu v historické atriové zahradě Okresního muzea v Děčíně. Vedle vystavovaných kompozic přátel skalničkářů, kteří soutěžili o ceny, tu byla v plném květu i atriová skalka se vzrostlými exempláři takových jmen, jako *Picea Orientalis*, Pajehličník a za budovou muzea impozantní *Gingo Biloba*. Ale buďme pozorní k výsledkům soutěže, oceněny byly např. exponáty *Lewisia Rediviva* x *Cotyledon* nebo *Lewisia Pinkii Lutea* a orchidej připomínající *Pleione Formosanum*. Naše sympatie sklídila zlatě plnokvětá droboučká *Primula Loiseleuri* či rozkošný tulipán *Tulipa Bright Gem*.

Návštěvu zámku jsem už zmínila, ale ne dobové interiéry s cennými kusy nábytku a zařízením místností, dále zajímavé obrazy a dokonce dvě rytiny V.Hollara. Rozlehlá zámecká zahrada vlastně neexistuje, je tu ale jiné potěšení, a to mohutný ztepilý modřín na horním nádvoří a půvabné lesnaté svahy labských pískovců v okolí.

Za pohledem na ně a na jarní Labe jsme se vydali na skalní vyhlídku Belveder nedaleko od příjemného městečka Benešov nad Ploučnicí. Je úžasné, jak rozmanitá je naše krajina, s nemnohými návštěvníky jsme tu strávili příjemnou chvíličku a k podivu hostinského z bistra před restaurací jsme plni očekávání spěchali na další návštěvu.

Růžové a bělostné ovocné stromořadí nás vedlo k vesničce, či spíše osadě s příznačným jménem Růžová. Čekali nás tu u Ženků a u Štětků, respektive paní Ženková, celoživotní odbornice, skalničkářka, ale i úspěšná pěstitelka konifer, a paní Štětková, citlivá a vnímavá učednice, jak stále sama tvrdí. Těžko bylo uvěřit, že se paní Štětková svého úkolu obnovit zahradu ujala teprve před dvanácti lety! Vtiskla jí neopakovatelný osobitý půvab a zachovala to, co stará zahrada u chalupy poskytuje, pocit harmonie, bezpečí, stín vzrostlých stromů, užitek i potřebnou intimitu. Jak chutná kafičko a ovocný koláč v takovém ráji, i to jsme měli možnost tady vyzkoušet. A za ta kouzla se skalničkami prý může ochotná paní Ženková.

I my jsme se rádi nechali zasvětit od samotné paní Ženkové do toho či onoho taje, jak na skalničky, čarovníky a co je to vlastně za zvláštnosti mezi koniferami z přebohaté sbírky paní majitelky. A že bylo co obdivovat: Lewisiu Tweedy, spoustu skalniček, japonské javory, lýkovec ve skalce, jehličnany v mnoha tvarech, např. Abies Coreana, smrky, borovice, modřín, zejména Larix Diana, ale i vzácný buk purpurea s růžovými okraji listů. Překvapením byla i choulostivá Kryptomerie, tedy jehličnan, kterému to u chráněné zdi zjevně svědčilo.

Závěrem bych ráda jménem nás všech poděkovala za ochotu obou přítelkyň nás nejen pozvat, ale i podělit se s námi o své přebytky ze skalky. Díky i za připravenou sazenici zimní cibule a Stachysu od členky zájezdu pro všechny zúčastněné.

Díky patří i organizátorce zájezdu přítelkyni Jarce Řehákové.

/ PhDr. Vladislava Neterdová /

VÝSTAVY, VYCHÁZKY:

- 13.6.2006 - exkurze do Výzkumného ústavu v Průhoncích na balkonové rostliny pod vedením ing. Nachlingerové. Sraz v 15³⁰ před vrátnicí ústavu
- 24.6.- 9.7.2006 - výstava muškátů, Loděnice u Berouna (naproti kinu, pí. Heinrichová)
- 13. - 16.7.2006 - Lysá nad Labem - lilie + muškáty pana Bradny
- 28. - 30.7.2006 - 1. moravská výstava výjimečných lilií a mečíků, Brodek u Prostějova
- do 24.9.2006 - Krajinná výstava bez hranic Cheb - Marktredwitz (více na www.krajinnavystava06.cz)

Uzávěrka Zpravodaje č.105 je 12.září 2006.